

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Мариана Матеева Петрова**,

научна специалност: 3.8. Икономика
ISMA university, Latvia
ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“, България

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор на науките“
в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление 3.8. Икономика
докторска програма: „Финанси и застраховане“

Автор: д-р Пьотр Фрончек

Тема: Управление на финансовите разходи и ефективност на избрани инструменти в системата за социално осигуряване в Полша на примера на Подкарпатско войводство

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 111 от 21.04.2022 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф.дюн. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **Управление на финансовите разходи и ефективност на избрани инструменти в системата за социално осигуряване в Полша на примера на Подкарпатско войводство** за придобиване на образователната и научна степен „доктор на науките“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р **Пьотр Фрончек**.

Предадените от д-р **Пьотр Фрончек** материали включват: дисертационен труд, автореферат, справка за научно-приложните приноси в дисертационния труд; справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор на науките“ в професионално направление 3.8. Икономика. Докторантът е приложил списък с 33 публикации по темата на дисертационния труд, вкл. и списък с цитирания.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Формулираната тема е посветена на актуален и значим за съвременните условия икономически проблем: теоретичните и практическите аспекти на функционирането на системата за социално осигуряване в Полша (на примера на Подкарпатско войводство), с цел повишаване на финансовата и икономическата ефективност на избрани инструменти в тази сфера на икономиката.

Изследователската теза моделира логиката на дисертационното изследване и приложения аналитичен инструментариум.

Дисертационният труд е оформен в 4 раздела, в съответствие с поставената цел, хипотези и предмета на изследването и отразява подхода на автора към изследваната тема.

3. Познаване на проблема

д-р Пьотр Фрончек показва задълбочено и обективно формулиране и оценяване проблемите, изследвани в дисертационния труд. Използвани и анализирани са общо 393 позиции, от които 322 монографии, научни изследвания и статии; 42 източника на статистически данни, 20 нормативно-правни източника и 9 наименования на нетография.

4. Методика на изследването

За реализирането на поставената цел и за решаването на изследователските задачи са използвани теоретични и емпирични методи на проучване, анализ на тематична литература и на налична документация, триангулация на изследователските методи, триангулация на източниците на данни, анкетно проучване на 420 социални работници.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от увод, изложение оформено в 12 тематични под-раздела, групирани в 4 раздела. Разработката е в общ обем от 290 страници, представени са 132 таблици, 12 диаграми, 24 рамки и 15 фигури, 393 са използваните литературни и интернет източници.

Предмет на дисертацията е функционирането и финансирането на системата за социално осигуряване в Полша и ефективността на отделните инструменти, използвани в тази система.

Целта на дисертационния труд е представена чрез подцели, свързани с определяне на:

1. собствена концепция за теоретико-методологически анализ на функционирането и финансирането на системата за социално осигуряване в Полша;
2. значението на паричните и непаричните обезщетения в системата за социално осигуряване в Полша;
3. ефективността и структурата на управлението на финансовите разходи, насочени към социално подпомагане;

4. ефективността на отделните инструменти, използвани в системата за социална защита, т.е. социални договори.

Поставената цел е значима за икономическата система, а решаването на задачите осигурява нейното постигане.

Първият раздел съдържа пет подраздела и представя теоретичните положения относно социалноосигурителната система, която е елемент от икономическата и социална политика на държавата. Този раздел също така представя социалните проблеми и системата за социално осигуряване от гледна точка на икономическите и други социални науки, очертава историята на социалното осигуряване в Полша и неговия институционален ред, както и избрани икономически и социални условия в Полша и влиянието им върху националната осигурителна система.

Вторият раздел съдържа два подраздела и е изцяло посветен на финансирането на системата за социално осигуряване в Полша през 2012-2018 г. Представени са видовете обезщетения в полската социалноосигурителна система и финансовите разходи, отпускани от държавния бюджет за функционирането на социалното осигуряване.

Третият раздел съдържа два подраздела и анализира управлението на финансите в системата за социално осигуряване на Полша на примера на Подкарпатското войводство през 2012-2018 г. Представени са и социално-икономическите условия на региона и финансирането на системата за социално осигуряване в Подкарпатското войводство, което е един от 16-те административни района на Полша.

Четвъртият раздел се състои от три подраздела и представя резултатите от научно изследване, насочено към анализ на ефективността на социалните договори, които са един от инструментите, използвани в полската система за социално осигуряване. Изследването обхваща територията на Подкарпатско войводство. Този раздел представя резултатите и анализа на социалните договори, сключени с хора, които са подкрепени от системата за социална защита, както и резултатите от проведено проучване сред социалните работници в Подкарпатието относно ефективността на този инструмент.

Формулират се препоръки, които да бъдат изпълнени, така че социално-осигурителната система в Полша да бъде ориентирана към реална и активна помощ в социалната и професионална интеграция на нуждаещите се от подкрепа хора, а функционирането ѝ да е организационно и финансово ефективно.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научната дейност се осмисля, когато предоставя инструменти за подобряване и подпомагане на процеса на управление на изследвания обект и повишава неговата финансова и икономическа конкурентоспособност.

Запознаването с дисертацията позволява да се прецени, че целта на изследването е постигната, а произтичащите от нея задачи са получили адекватни решения.

В хода на научното изследване са установени следните научни резултати, които имат потенциал на научен принос:

- Разработване на нов теоретичен и методологически подход в областта на икономическите изследвания в публичния сектор в Полша по отношение на системата за социално осигуряване.
- Идентифициране на бъдещите предизвикателства пред системата за социално осигуряване в Полша, както и потвърждение, че тази система не е адаптирана към решаването на социални проблеми, което ще бъде голямо предизвикателство за Полша в бъдеще.
- Извършване на задълбочен анализ на управлението на финансовите разходи в системата за социално осигуряване в Полша и Подкарпатското войводство.
- Представяне на социално-икономическите условия на Подкарпатието и тяхното влияние върху социално-осигурителната система.
- Посочване на бариери и ограничения при провеждането на ефективна финансова политика в системата на социалната закрила.
- Предлагане на концепция за анализ на инструменти (социални договори), използвани в полската система за социално осигуряване.
- Емпирична проверка на ефективността на инструментите (социалните договори), използвани в полската система за социално осигуряване.
- Определяне на причините за ниската ефективност на инструментите (социалните договори), използвани в полската система за социално осигуряване и управлението на финансовите разходи в системата за социално осигуряване.
- Установяване, че в Полша има процес на „демонтаж“ на системата за социална защита, тъй като тя приема формата на превод на средства към конкретни социални групи (напр. семейства, отглеждащи деца), вместо да бъде насочена към най-нуждаещите се хора.
- Определяне на препоръки, чиято реализация ще подобри ефективността на функционирането и финансирането на системата за социално осигуряване в Полша.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Резултатите от изследванията по темата на дисертацията са коректно представени пред научната общност с 33 научни публикации, самостоятелни и в съавторство, от тях 17 са кратки публикации в колективни монографии, 1 - научна редакция на монография, 1 в сборник от конференция. От посочените 9 студии осем не мога да приема като такива, тъй като по форма и съдържание не отговарят на изискването за студия, а тази под номер 8 няма пълно библиографско описание, както и брой страници. Посочените 31 публикации в колективни монографии мога да приема като кратки публикации с характер на статия, но не и като глави в монография. Условно само последната, под номер 31 частично може да се приеме като такава, но тя е по темата на дисертацията за доктор.

Те са показател за задълбочените научни интереси на докторанта, както и че научните приноси в дисертацията са лично дело на докторанта. Представена е 1 монография (на базата на защитена дисертация), публикувана в издателство „проф.Марин Дринов“ в България.

Приятно впечатление прави че кандидатът е публикувал част от рецензираните си публикации в български издателства - БАН и ВУЗФ.

Публикациите се отличават с целенасоченост и аналитичност, добре аргументирана авторова позиция, отразяват постиженията на дисертационния труд, получени в хода на изследванията. Направената справка показва отразени цитирания в Google Scholar - 52 цитирания, H=4.

WoS - 2 статии от 2021 г.

Липсва пълно библиографско описание, DOI, линкове към самите публикации.

8. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Приложена е Справка за изпълнение от докторанта на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор на науките“ в професионалното направление 3.8. Икономика. Сумарният брой точки е на границата с изискуемия минимум.

9. Лично участие на докторанта

Представеният дисертационен труд на тема „**Управление на финансовите разходи и ефективност на избрани инструменти в системата за социално осигуряване в Полша на примера на Подкарпатско войводство**“ е добросъвестно осъществено научно-приложно изследване.

Нямам съмнение за личния принос на докторанта, изразяващ се в задълбочено изследване, творческо осмисляне и доразвиване на теорията и проблема, решаван в работата, а именно изучаване и разработване на теоретичните и практическите аспекти на функционирането на системата за социално осигуряване в Полша (на примера на Подкарпатско войводство), с цел повишаване на финансовата и икономическата ефективност на избрани инструменти в тази сфера на икономиката.

10. Автореферат

Авторефератът е в обем от 36 страници и е изготвен съгласно изискванията на ЗРАС и ППЗРАС. Той е издържан в структурно отношение и коректно отразява логиката и последователността на дисертационния труд. Показва уменията на **д-р Пьотр Фрончек** да синтезира и обобщава, за да представи своите най-важни идеи и изводи.

11. Критични забележки и препоръки

Въпреки че трудът се защитава през 2022 г. в него не е отразено въздействието на пандемията от Covid-19 върху икономическа ефективност. Освен разглеждания период (как е избран?), няма актуална информация след 2018 година, нито актуални източници.

Интерес представлява отговора на следния въпрос: Биха ли се променили изводите в труда като се вземе предвид влиянието на пандемията от Covid-19?

На места се забелязва известно дублиране и преповтаряне на текстове.

Препоръчвам актуализиране, анализ и представяне на резултатите и в специализирани международни издания с ИФ/ИР, което ще позволи по-висока видимост на научните резултати и ще създаде условия за по-интензивна цитируемост.

12. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта. Нямаме съвместни публикации и разработки.

Впечатленията ми са от дисертационния труд, автореферата и публикациите по дисертацията. Те показват сериозен изследовател, със задълбочена теоретична подготовка и доказана способност за самостоятелни научни изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съ-

ответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че **д-р Пьотр Фрончек притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3.8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор на науките”** на **д-р Пьотр Фрончек** в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

17.05.2022 г.

Член на НЖ:

проф.д-р Мариана Петрова